

REKREACIJOS IR TURIZMO PLĖTRA

Straipsnių rinkinys

ISSN 2335-8017

Leidinį sudarė:

KU Rekreacijos ir turizmo katedros lekt. Jurgita Raišutienė

Straipsnių rinkinio mokslinio komiteto nariai:

Prof. dr. Diana Šaparnienė

Prof. dr. Ramūnas Povilanskas

Dr. Mindaugas Brazauskas

Straipsnių rinkinyje publikuojami straipsniai, kuriuose įvairių rekreacijos ir turizmo plėtros Lietuvoje taikomųjų tyrimų rezultatai, rekreacijos ir turizmo plėtros aktualijų, tendencijų ir perspektyvų palyginamosios analizės Lietuvoje bei užsienio šalyse.

Straipsniai recenzuoti.

Straipsnių autoriai atsako už pateikiamą medžiagą.

2018 06 06. Apimtis 131 psl. Tiražas 50 egz.

TURINYS

LIETUVOS KLASIFIKUOTŲ APGYVENDINIMO PASLAUGŲ VARTOTOJŲ ATSILIEPIMAI INTERNETE	4-15
Lekt. Jurgita Raišutienė, Ernesta Mažeikaitė	
LIETUVOS NEKLASIFIKUOTŲ APGYVENDINIMO PASLAUGŲ VARTOTOJŲ ATSILIEPIMAI INTERNETE	16-25
Lekt. Jurgita Raišutienė, Milda Samoškienė	
PASIŪLYMAI NACIONALINIO VIEŠBUČIŲ TINKLO „TUBINAS“ VERSLO KONCEPCIJOS KŪRIMUI	26-36
Lekt. Rasa Rupulevičienė, Evelina Švažaitė	
PAMARIO TURIZMO KLASTERIO ĮVEIKLINIMAS	37-51
Lekt. Edgaras Vaškaitis, Indrė Toliautaitė	
MILITARISTINIŲ OBJEKTŲ PRITAIKYMAS TURIZMUI JŪROS UPĖS TURISTINĖJE TRASOJE	52-65
Lekt. Edgaras Vaškaitis, Beata Žymančiūtė	
REGULIARIŲ KURŠIŲ MARIŲ VANDENS MARŠRUTŲ INTEGRACIJA Į REGIONO DVIRAČIŲ TRANSPORTO SISTEMĄ	66-80
Lekt. Edgaras Vaškaitis, Viktorija Pozingytė	
TURISTŲ POŽIŪRIS Į VILNIAUS MIESTO VIEŠOJO TRANSPORTO PASLAUGŲ KOKYBĘ	81-93
Lekt. Renata Bertužytė, Kamilė Dargytė	
PRIEINAMO TURIZMO PLĖTROS GALIMYBĖS KLAIPĖDOS MIESTE	94-104
Prof. dr. Diana Šaparnienė, Goda Sakalauskaitė	
PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS VIEŠOSIOS BIBLIOTEKOS INOVATYVIŲ REKREACINIŲ PASLAUGŲ PLĖTRA	105-117
Lekt. Edgaras Vaškaitis, Gintarė Gurevičiūtė	
ALKSNYNĖS VIENSĖDŽIO ĮVEIKLINIMAS TURIZMO REIKMĖMS	118-131
Lekt. Edgaras Vaškaitis, Giedrė Žubikaitė	

PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS VIEŠOSIOS BIBLIOTEKOS INOVATYVIŲ REKREACINIŲ PASLAUGŲ PLĖTRA

Lekt. Edgaras Vaškaitis, Gintarė Gurevičiūtė

Klaipėdos universiteto Sveikatos mokslų fakulteto Rekreacijos ir turizmo katedra
edgaras.vaiskaitis@gmail.com; ggintaregureviciute@gmail.com

ANOTACIJA

Straipsnyje analizuojama Plungės rajono savivaldybės viešosios bibliotekos inovatyvios rekreacinės paslaugos. Pagrindžiamas tyrimo aktualumas, pateikiama problematika, iškeltas tikslas, uždaviniai, tyrimo objektas, tyrimo metodologija ir tyrimo rezultatai.

Pirmoje straipsnio dalyje analizuojami dokumentai ir moksliniai šaltiniai apibrėžiantys bibliotekų funkcijas, inovacijas, rekreacijos ir rekreacinių paslaugų sąvokas, bibliotekų rekreacinės paslaugos ir rekreacinių paslaugų plėtros bibliotekų kryptis Lietuvoje.

Antroje dalyje apžvelgiamas ir aprašomas tiriamasis objektas ir jo rekreacinės paslaugos. Pateikiama kiekybinio (anketinė apklausa) ir kokybinio (pusiau struktūruoto interviu) tyrimo analizės apibendrinimai. Gauti duomenys analizuoti taikant kontent analizės principus ir SPSS programą. Atlikus Plungės viešosios bibliotekos rekreacinių paslaugų analizę ir remiantis tyrimų metu gautais rezultatais pateikiama SSGG (SWOT) analizė.

Tyrimų rezultatai atskleidžia realią padėtį ir problemas: abejojame darbuotojų kompetencija, nemotyvuoti atlyginimai, prastas rekreacinių paslaugų viešinimas, nėra rekreacinių paslaugų plėtros plano, nevykdomi vartotojo elgsenos ir paslaugų poreikių tyrimai įstaigoje, tradicinis vartotojų požiūris į biblioteką (knygų skolinimosi vieta į namus).

Raktiniai žodžiai. Biblioteka, inovatyvios rekreacinės paslaugos, inovacijos, rekreacija.

IVADAS

Aktualumas. Mokslininkai akcentuoja, kad šiandieninės įmonės vertės kūrimo veiksnys yra nematerialus, technologinis turtas, o gebėjimas nuolat atsinaujinti, kurti naujus produktus, procesus ar paslaugas, plėtoti naujas kryptis. Per pastaruosius 20 metų viešosios bibliotekos pasikeitė neatpažįstamai ir bibliotekų įvaizdis stiprėja, kadangi bibliotekos nuolat kinta ir modernėja. Informacinių technologijų laikotarpis skatina bibliotekas tapti šiuolaikiškais bendruomenės centrais, kurie būtų patrauklūs ir vaikams, ir suaugusiems žmonėms. Pagal Jaskonienę (2013) inovatyvi biblioteka yra ne tik patraukli susibūrimo vieta, bet bendruomenės centras, kuriame žmonės bendrauja, mokosi, dalinasi informacija. Pagrindinis bibliotekų tikslas yra laisvalaikio, rekreacinių ar kūrybinių poreikių tenkinimas tai ir yra pagrindinė kultūrinių įstaigų funkcija. Šiuolaikinė biblioteka privalo būti inovatyvi, vadinasi knygų skaitymas sėdint bibliotekoje jau yra atgyvena, knygas lentynose jau vis dažniau pakeičia knygos pdf formatu, internetiniai straipsniai, duomenų bazės, saugyklos internetinėje erdvėje, ir tai toli gražu nėra viskas, ką gali pateikti inovatyvi ir moderni biblioteka šiandien. Anot Poškienės (2013) išgyventi šiame dinamiškame pasaulyje bibliotekoms yra didelis iššūkis, bei įgyvendinti visas naujoves neretai yra sudėtinga, nes jaučiama stoka kompetentingų žmoniškųjų išteklių.

Problematika. Literatūros apžvalga rodo, kad bibliotekų inovatyvių rekreacinių paslaugų plėtros tema yra labai aktuali. Daug yra rašoma, kalbama apie tai, kaip bibliotekos tampa šiuolaikiškomis, moderniomis ir rekreaciniais bei daugiafunkciniais centrais tarnaujančiais bendruomenei. Tačiau kokia yra reali situacija? Ar inovatyvių rekreacinių paslaugų plėtra vyksta sklandžiai ir Plungės rajono savivaldybės viešojoje bibliotekoje? Kokios inovatyvios

rekreacinės paslaugos yra teikiamos? Ar informacija apie šias paslaugas pasiekia vartotojus, kokia nuomonė jų apie jas? Plungės viešojoje bibliotekoje materialinės sąlygos prasingam žmonių laisvalaikiui ir rekreacinėms paslaugoms teikti yra sudarytos. Žinoma, kad įsikūrus bibliotekai kultūros paveldo objekte (2012 metais) yra vykdoma rekreacinių paslaugų plėtra. Kol kas nėra bibliotekoje ištirtas vartotojų požiūris į teikiamas paslaugas. **Esminė problema** - nežinant vartotojų požiūrio į teikiamas paslaugas ir rekreacinių paslaugų pasiūlos kokybės, nėra aišku kokią inovatyvių rekreacinių paslaugų plėtrą turėtų vykdyti Plungės rajono savivaldybės viešoji biblioteka.

Tikslas – Išanalizavus teorinę medžiagą, ištirti inovatyvių rekreacinių paslaugų pasiūlą Plungės rajono savivaldybės viešojoje bibliotekoje ir jų kokybę vartotojų atžvilgiu.

Objektas – Plungės rajono savivaldybės viešosios bibliotekos inovatyvių rekreacinių paslaugų plėtra.

Uždaviniai:

1. Aptarti inovacijų ir inovatyvių rekreacinių paslaugų sampratą.
2. Apžvelgti inovatyvių rekreacinių paslaugų plėtros galimybes Lietuvos bibliotekose.
3. Išanalizuoti Plungės rajono savivaldybės viešosios bibliotekos inovatyvių rekreacinių paslaugų pasiūlą.
4. Pateikti tyrimų analizę ir sudaryti Plungės rajono savivaldybės viešosios bibliotekos inovatyvių rekreacinių paslaugų plėtros SSGG (SWOT) analizę.

Metodai: mokslinės literatūros analizė; teisinių ir strateginių dokumentų analizė; kiekybinis tyrimas (anketinė apklausa), rezultatų apdorojimas SPPS programa ir analizė; kokybinis tyrimas (pusiau struktūruotas pagilintas interviu) ir analizė kontent principu; SSGG (SWOT) analizė.

Pagrindinės sąvokos: inovacija – naujų arba iš esmės patobulintų produktų (prekių ar paslaugų) arba procesų, naujų rinkodaros arba organizacinių metodų diegimas verslo praktikoje, organizacijoje arba plėtojant išorės ryšius (Lietuvos inovacijų plėtros 2014 – 2020 metų programa). Viešoji biblioteka – visiems vartotojams prieinama biblioteka, kaupianti ir sauganti universalų teritorijos (apskrities, savivaldybės), kurioje ji yra, bendruomenės poreikius tenkinantį dokumentų fondą, teikianti gyventojams informacijos ir viešosios interneto prieigos paslaugas, vykdanči kraštotyros, sociokultūrinės edukacijos, skaitymo skatinimo, informacinio raštingumo ir kitas su bibliotekų veikla susijusias neformaliojo švietimo programas ir projektus (Vaitkevičiūtė, 1999). Rekreacinės paslaugos – žmonių poilsio organizavimo, sveikatos, darbingumo, fizinių ir psichinių galių atkūrimo ir didinimo, laisvalaikio, pagal pomėgius ugdančių užsiėmimų organizavimo, žmonių dvasinės būklės gerinimo paslaugos (Bikulčius, 2011). **Bibliotekų inovatyvios rekreacinės paslaugos** - naujos arba patobulintos paslaugos atsiradusios rinkoje, kurios vykdo švietimo ir kultūrinės funkcijas suteikdamos žmogui energijos grąžinimą bei dvasinį ir asmeninį tobulėjimą, o šaliai kultūrinį, socialinį ir ekonominį vystymąsi.

Inovatyvių rekreacinių paslaugų samprata

Inovacijos. Terminas „inovacija“ kildinamas iš lotynų kalbos žodžio „nova“, kuris reiškia „naujas“. Prancūzų kalboje „inovacyon“ reiškia „atnaujinimą“ arba „naujo pavidalo suteikimą esančiam daiktui“. Mokslinėje literatūroje nėra vieno inovacijų sąvokos apibūdinimo, todėl inovaciją galime suprasti kaip galutinį produktą arba kaip besitęsiantį procesą. Cainelli, Evangelista ir Savona (2006) inovacijas tapatina su technologiniais pokyčiais. Urger ir Zagleris (2003) inovacijas supranta ne kaip grynai technologinės pažangos rezultatą, bet kaip didesnę prekių ir paslaugų įvairovę. Pagal Pogosion S., Dzemyda J. (2012) inovacija gali būti: *procesas*, arba tiksliau – problemos sprendimo procesas; *procesas*, kuris pirmiausia atsiranda komercinėse įmonėse, kuriose valstybinių įstaigų vaidmuo iš dalies yra antrinis;

procesas, kuris apima sąveikaujančius santykius tarp skirtingų įmonių ir skirtingų tų įmonių veikėjų. Šie santykiai gali būti tiek formalūs, tiek neformalūs.

Paslaugos. Inovacinės paslaugos. Ark, Broersma, Hertog, (2003) teigia, kad paslaugos teikimas - tai technologinių, žmogiškųjų, organizacinių ir kitokių gebėjimų ir kompetencijų skyrimas klientui ir įvairaus tikslumo lygio sprendimo pateikimas. Šis apibūdinimas pabrėžia, kad, be technologinių inovacijų, žmogiškieji ir organizaciniai gebėjimai taip pat turi įtakos paslaugų teikimui. Dauguma paslaugų yra nematerialios, neįmanoma išvelgti ribos tarp produkcijos ir vartojimo, neįmanoma kaupti paslaugų atsargų stiprus vartotojo-gamintojo ryšys (Melnikas ir kt., 2000). *Paslaugų veiklos turinyje daugiausia akcentuojamas vartotojo pasitenkinimas arba nauda, kuri suteikiama vartotojui ir už kurią jis privalo susimokėti arba jos yra nemokamos.* Paslaugų inovacijos sąvoka plačiai ir tiksliai apibūdina Van Ark (2003) - *nauja ar reikšmingai patobulinta paslaugos koncepcija, sąsaja su klientu, paslaugų teikimo sistema ar technologinė koncepcija, kuri kartais „Savarankiškai“, bet dažniausiai- kartu su kitomis sukuria vieną ar daugiau atnaujintų paslaugų funkcijų, kurios konkrečiai firmai būna naujos ir pakeičia paslaugas ar prekes, siūlomas rinkoje, bei reikalauja struktūriškai naujų žmogiškųjų, technologinių ar organizacinių sugebėjimų.* Šiandien versle būtina nuolat tobulinti veiklos procesus, kurti ir diegti inovacijas. Tai lemia ženklus produktų, paslaugų, technologijų, organizacinių metodų gyvavimo ciklą trumpėjimas. Daugelis mokslininkų sutinka, kad naujovės kūrimas, skleidimas ir taikymas tapo pagrindiniu ekonominės ir socialinės plėtros varikliu. Tačiau inovacija negimsta „iš nieko“. Tai sudėtingas procesas, reikalaujantis kruopštaus ir sisteminio valdymo. Tam, kad organizacijoje būtų kuriamos ir diegiamos inovacijos, reikalinga tam tikra aplinka, vyraujančios vertybės ir nuostatos, t. y. turi būti suformuota atitinkama kultūra (Povilaitis M., Čiburienė J. 2007).

Rekreacija. Rekreacinės paslaugos. *Rekreacija* – plačiai ir įvairiose srityse paplitusi sąvoka, pirmiausiai pradėta vartoti anglų kalboje. Žodis laisvalaikis vartojamas tada, kai kalbama apie laiką, o terminas rekreacija - kai kalbama apie veiklą (Adomaitienė, 2000). Rekreacijos sąvoka yra kilusi iš lotynų kalbos žodžio, kuris reiškia „atstatymą“, o anglų kalboje rekreacija aiškinama dvejopai: rekreacija kaip jėgų atgavimas; rekreacija kaip poilsis ir pramogos („re – create“ reiškia žodį „atkurti“, „recreate“ – „pailsėti“, „atgauti jėgas“, „pramogauti, linksmintis“) (Norkaitienė ir kt., 2000). Vaitekūnas (2011) rekreaciją apibūdina, kaip žmonių aktyvų arba pasyvų savanorišką poilsį: sanatorijose, kurortuose, kituose poilsio ir sveikatos centruose. Jis išskiria rekreacijos kryptis: *aktyvioji*: fizinės sporto šakos, poilsinės kelionės, pasivaikščiojimai ir t.t.; *pasyvioji*: knygų skaitymas, TV žiūrėjimas, meno galerijų, koncertų lankymas ir pan. Grecevičius (2006) rekreacines paslaugas skirsto į tris grupes (1 pav.).

1. Būtinios paslaugos

- Tai apima apgyvendinimą, maitinimą, gamtinį kompleksą, kultūrinį kompleksą.

2. Papildomos paslaugos

- Ekskursijos, žaidimai, pramogos, mėgėjų užsiėmimai, bendravimas, gydymas, fizinis aktyvumas, suvenyrų įsigijimas, buitinės paslaugos, klubinė veikla, meninė veikla, socialinis lavinimas (kultūra, mokslas, švietimas)

3. Infrastruktūros paslaugos

- Valdymo paslaugos, rekreacinių įstaigų informacijos teikimas, transportavimas.

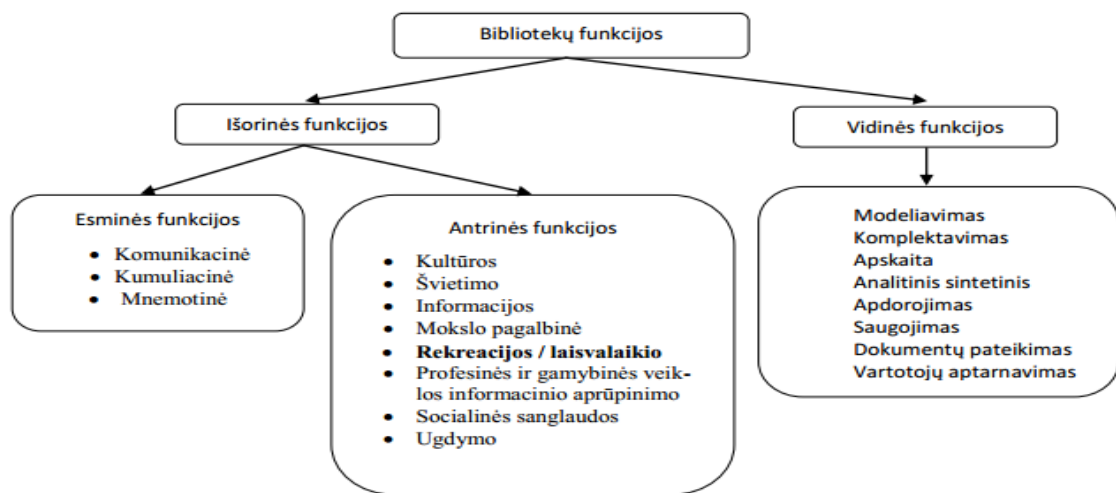
1 pav. Rekreacinės paslaugos

Sudaryta: autorių, šaltinis: Grecevičius (2006) Rekreacinių paslaugų suskirstymas

Kaip matyti 2 paveiksle *būtiną paslaugą* apima net tik apgyvendinimą ir maitinimą, bet ir gamtinį ir kultūrinį kompleksą. *Gamtinis kompleksas* – gamtiniai rekreaciniai ištekliai, erdvės, teritorijos, naudojami rekreantų poreikiams tenkinti (Gruskienė, Ivavičiūtė, 2008). Vainienė ir kt., (2001) apibūdina ir *kultūrinį kompleksą*, kaip žmogaus ir visuomenės veiklos produktą, jos formos ir sistemos, kurių funkcionavimas leidžia kurti, panaudoti ir pateikti materialines ir dvasines vertybes. Kultūriniai ištekliai vertingi dėl jų išdėstymo gražiose gamtinėse vietose, prie ežerų, upių, savituose kraštovaizdžiuose, dėl etninių kultūros tradicijų, švenčių, muziejų.

Inovatyvios rekreacinės paslaugos sąvoka. Inovatyvios rekreacinės paslaugos turi atitikti šio laikmečio žmogaus poreikius ir teikti naudą, būti patrauklios ir pritraukti kiek įmanoma daugiau lankytojų. *Inovatyvios rekreacinės paslaugos* - naujos arba patobulintos paslaugos atsiradusios rinkoje, kurios vykdo švietimo ir kultūrinės funkcijas suteikdamos žmogui energijos gražinimą bei dvasinį ir asmeninį tobulėjimą, o šaliai kultūrinį, socialinį ir ekonominį vystymąsi.

Lietuvos bibliotekų paslaugų plėtra ir funkcijos. Viešosios bibliotekos misija neatsiejama nuo bendruomenės, kurioje ji veikia. Viešoji biblioteka teikia paslaugas, kurios adekvačios aptarnaujamai bendruomenei. Ji aktyviai plečia savo, kaip bendruomenės informacijos, socialinių, kultūros ar integruojančių visus šiuos aspektus centrų veiklą. Lietuvos Respublikos Bibliotekų įstatymas (2004) biblioteką *apibrėžia kaip įstatymų nustatyta tvarka įsteigtą juridinį asmenį, veikiantį informacijos sklaidos, kultūros, mokslo ir švietimo srityse*. Bibliotekos veiklą, vaidmenį visuomenei bei keliamus uždavinius apibrėžia bibliotekos funkcijos. Naujoviškos viešosios bibliotekos gairėse (2011) teigiama, kad viešosios bibliotekos teikia ne tik informacijos, bet ir kultūros, švietimo, socialines ir laisvalaikio paslaugas. Glosienės ir kt. (2009) pateikia 5 bibliotekų funkcijas, jose išskirta ir šiame darbe svarbus reiškinys t.y. **rekreacinė – laisvalaikio funkcija** (2 pav.).

2 pav. Bibliotekų funkcijos

Šaltinis: Glosienė A. ir kt. (2009) Bibliotekininkystė ir informacijos studijų vadovas

Lietuvos bibliotekų valstybinio valdymo institucijos funkcijas atlieka Kultūros ministerija. Sprendžiant bibliotekų politikos formavimo ir įgyvendinimo klausimus, eksperto ir konsultanto funkcijas atlieka Lietuvos bibliotekų taryba. Pagrindinis bibliotekų veiklą reglamentuojantis dokumentas – [Lietuvos bibliotekų įstatymas](#), priimtas 1995 m. birželio 6 d. (nauja redakcija įsigaliojo 2013 m. gruodžio 23 d.). Yra daugybė kitų dokumentų kuriais gali remtis biblioteka kuriant įstaigos plėtrą: Lietuvos pažangos strategiją „Lietuva 2030“, Lietuvos valstybinės reikšmės ir apskričių viešųjų bibliotekų paskirties, funkcijų, paslaugų ir valdymo plėtos galimybių studija, Kokybinį verslininkų ir laisvai samdomų specialistų

tyrimu dėl bibliotekų potencialo kurti erdves verslui ir laisvųjų profesijų atstovams, Gyventojų dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis tyrimo ataskaita, Lietuvos informacinės visuomenės plėtros tendencijų ir prioritetų 2014–2022 metais vertinimo ataskaita ir kt. (<https://lrkm.lrv.lt>). Būtent remiantis šiais dokumentais yra parengtos Bibliotekų plėtros kryptys. 2016 m. balandžio 29 d. kultūros ministro įsakymu patvirtintos Bibliotekų plėtros strateginės kryptys 2016–2022 metams, kuriomis siekiama skatinti struktūrinį dialogą bibliotekų sistemos ir valstybės valdymo lygmeniu bei užtikrinti sąveikavimą ir veiklų suderinamumą, pagrįstą sumanios visuomenės, sumanios ekonomikos ir sumanaus valdymo vertybinėmis nuostatomis. Veiklos kryptys apibrėžta modernios bibliotekos vizija – pajėgiausia kultūros, mokslo, mokymosi visą gyvenimą, ekonominės ir socialinės plėtros skatinimo informacinė infrastruktūra, dėl efektyviai funkcionuojančios integralios šalies bibliotekų sistemos infrastruktūros esmingai prisidedanti prie valstybės pažangos. Dokumente numatytos trys bibliotekų plėtros kryptys, jos plačiau aprašomos 1 lentelėje.

1 lentelė

Bibliotekų plėtros veiklos kryptys 2016-2022 metams

<i>Pirmoji strateginė kryptis:</i>	bibliotekos visuomenės mokymuisi. Jos tikslas – stiprinti bibliotekose gyventojų kultūrinių ir informacinių kompetencijų bei raštingumo ugdymo(si) veiklas, skatinančias visuomenės narių kūrybingumą, socialinį ir ekonominį veiklumą bei motyvaciją dalyvauti mokymosi visą gyvenimą procese
<i>Antroji strateginė kryptis:</i>	bibliotekos visuomenės socialinei-ekonominei gerovei. Jos tikslas – stiprinti bibliotekų bendruomenes, panaudojant bibliotekų infrastruktūrą ir kuriant naujas elektronines paslaugas, skatinančias žiniomis ir inovacijomis grindžiamą socialinę-ekonominę raidą.
<i>Trečioji strateginė kryptis:</i>	bibliotekos efektyvaus valdymo principus ir visuomenės poreikius atitinkančiai plėtrai. Jos tikslas – tobulinti bibliotekų valdymą, grindžiant jį veiksmingu ir efektyviu veiklų įgyvendinimu, sistemingu darbuotojų kompetencijų tobulinimu ir veiklos rezultatų vertinimu.

Sudaryta: autorių remiantis Lietuvos Respublikos įsakymu dėl bibliotekų strateginių krypčių 2016-2022 patvirtinimo

Naujoviškos bibliotekos gairėse (2011) pristatyta „Šiandieninės viešosios bibliotekos Lietuvoje SSGG“ kurioje įvardijami privalumai susiję su rekreacinėmis paslaugomis t.y., kad biblioteka yra svarbi, atvira ir nepriklausoma švietimo, bendravimo **ir laisvalaikio praleidimo vieta**, teikia nemokamą interneto prieigą, organizuoja įvairius ir kokybiškus renginius, galimi virtualus parodų turai, kompiuteriniai žaidimai. Silpnybėse išvelgiama, kad patalpos ir pastatai nepritaikytos įvairiapusiai (galimai ir rekreacinei) bibliotekų veiklai, nelankstus darbo laikas, jaunų darbuotojų ir naujų iniciatyvų trūkumai. Tačiau Lietuvoje tikrai yra modernėjančių bibliotekų. Pavyzdžiui, šiuolaikiškumu pasižyminti Klaipėdos miesto savivaldybės viešoji biblioteka, kuri viena iš pirmųjų Lietuvoje pradėjo plėtoti internetu grįstas paslaugas įvairiems vartotojų segmentams. Bibliotekos svetainėje www.biblioteka.lt yra paskyros vaikams, jaunimui, pagyvenusiems žmonėms. „Virtualioje Klaipėdos krašto galerijoje“ pristatomi vietos dailininkų darbai bei jau porą metų (2016-2017) iš eilės organizuoja renginį „**Interaktyvi bibliotekos palapinė**“. Renginio metu kuris vyksta net keletą dienų biblioteka pasistato palapinę pagrindinėje miesto aikštėje ir kviečia jaukiai pailsėti, paskaityti knygą, žurnalą, susitikti su įdomiais žmonėmis, dalyvauti kūrybinėse

dirbtuvėse, žaidimuose, išbandyti ateities technologijas ir kitus žaidimus. Tai yra puikus rekreacinių paslaugų viešinimas ir informavimas visuomenė apie paslaugų įvairovę bibliotekoje. Utenos A. ir M. Miškinių (www.uvb.lt) viešosios bibliotekos pastato ir patalpų bei atvirumo bendruomenei pavyzdys. Biblioteka yra maksimaliai pritaikyta lankytojams leidžiant jiems jaustis patogiai, jaukiai, išskirtinai. Bibliotekos patalpose įrengiamas atskiroms lankytojų grupėms patrauklus interjeras, ji turi viešųjų renginių organizavimui reikalingą įrangą ir infrastruktūrą (pvz., seminarų / konferencijų įranga, patalpa susitikimams ir kt.). Šis elementas taip pat apima ir kitas priemones, kurios bibliotekos aplinką daro patrauklią ir jaukią esamiems lankytojams bei padeda pritraukti potencialius lankytojus (pvz., vaikų kampelis, kavos aparatas, minkštasuoliai skaitykloje ir t. t.). Biblioteka išsiskiria ir novatoriškais projektais, ypač informacinių technologijų taikymo srityje, pavyzdžiui, ji viena pirmųjų sukūrė krašto informacijos portalą (www.utena-on.lt), kūrybinės Aukštaitijos socialinį tinklą (www.kurybineaukstaitija.lt), 2010 metais bendradarbiaudama su švietimo specialistais sukūrė naujovišką kompiuterinį mokomąjį žaidimą vaikams ir paaugliams „Iššūkis“.

Naujoviška biblioteka yra kuriama, atnaujinama, palaikoma ir planingai pertvarkoma atsižvelgiant į tris pagrindinius elementus, kurie skelbiami Naujoviškuose bibliotekos gairėse (2011), čia pateikiami 2 lentelėje. Pagal šią lentelę matyti, kad svarbu kuriant ir organizuojant rekreacines paslaugas bibliotekoje svarbu žinoti potencialių vartotojų poreikius, darbuotojai turi būti nuoširdūs, atviri ir paslaugūs, o patalpos pritaikytos rekreacinei veiklai, patrauklios ir jaukios.

4 lentelė

Viešosios bibliotekos elementai. Kas būdinga naujoviškai bibliotekai

PASLAUGOS	PERSONALAS	PATALPOS IR ĮRANGA
<p>paslaugos, tenkinančios esamų ir potencialių bibliotekos lankytojų poreikius;</p> <p>paslaugos, prieinamos visoms bendruomenės grupėms;</p> <p>paslaugų naudojimo patogumas lankytojams;</p> <p>paslaugų naujoviškumas: naujų technologijų taikymas ir kūrybiškas požiūris į bibliotekos paslaugų apimtį.</p>	<p>bibliotekininkų ir bibliotekų vadovų žinios, įgūdžiai, nuostatos bei pastangos, skatinančios keistis patiems ir keisti savo bibliotekas, reaguojant į visuomenėje vykstančius pokyčius.</p>	<p>esamų ir potencialių bibliotekos lankytojų poreikius atitinkanti ir jiems patraukli aplinka:</p> <p>-interjeras,</p> <p>-eksterjeras,</p> <p>-paslaugų teikimui reikalinga įranga ir infrastruktūra,</p>

Sudaryta autorių : remiantis Naujoviškos gairės bibliotekose medžiaga (2011)

Plungės rajono savivaldybės viešosios bibliotekos rekreacinių paslaugų analizė

Šiame tyrime apžvelgiamos Plungės rajono savivaldybės viešosios bibliotekos 2016-2017 metų veiklos ataskaitos, internetinė svetainė ir projektai, nuotraukų archyvai. Sudaromas rekreacinių paslaugų sąrašas ir jų skirstymas.

2017 m. Plungės viešosios bibliotekos veiklos ataskaitoje įstaiga įvardijama kaip *savivaldybės biudžetinė įstaiga, suteikianti nemokamai naudotis knygomis, periodiniais, informaciniais leidiniais, senais ir retais spaudiniais, kompaktiniais diskais vaizdo ir garso dokumentais, tradiciniais ir kompiuteriniais katalogais, internetu, duomenų bazėmis*. Ataskaitoje minima, kad įstaiga organizuoja literatūrinius, krašto istorijai skirtus renginius, veda ekskursijas Lietuvos ir užsienio turistams bei miesto svečiams lietuvių, rusų, anglų, latvių, prancūzų,

vokiečių, ispanų kalbomis. Taipogi išskiriama, kad Plungės viešoji biblioteka yra darbu, poilsiui ir savišvietai patraukli erdvė. Ji skirta verslumui, partnerystei skatinti, *gerai praleisti laiką, atgauti jėgas, bendrauti, mokytis. Ji įsikūrusi Lietuvos kultūros paveldo objekte*.

2008 m. birželio 26 d. Plungės rajono savivaldybės taryba priėmė sprendimą „Dėl pritarimo investicijų projektui „Plungės rajono savivaldybės viešosios bibliotekos pastato rekonstrukcija ir Oginskių dvaro ansamblio laikrodinės-oranžerijos restauravimas ir pritaikymas bibliotekos reikmėms“. 2009 m. iš Valstybės investicijų programos (VIP) gautas finansavimas ir pradėti pirmieji laikrodinės restauravimo darbai. *2012 metais baigta laikrodinės-oranžerijos renovacija ir spalio 13d. biblioteka persikėlė į naujas patalpas t.y. kunigaikščio M.Oginskio dvaro ansambliui priklausančią laikrodinę-oranžeriją, kuri buvo pastatyta 1846 metais (1 pav).*

1. pav. Plungės rajono savivaldybės viešoji biblioteka
Šaltinis bibliotekos nuotraukų archyvas

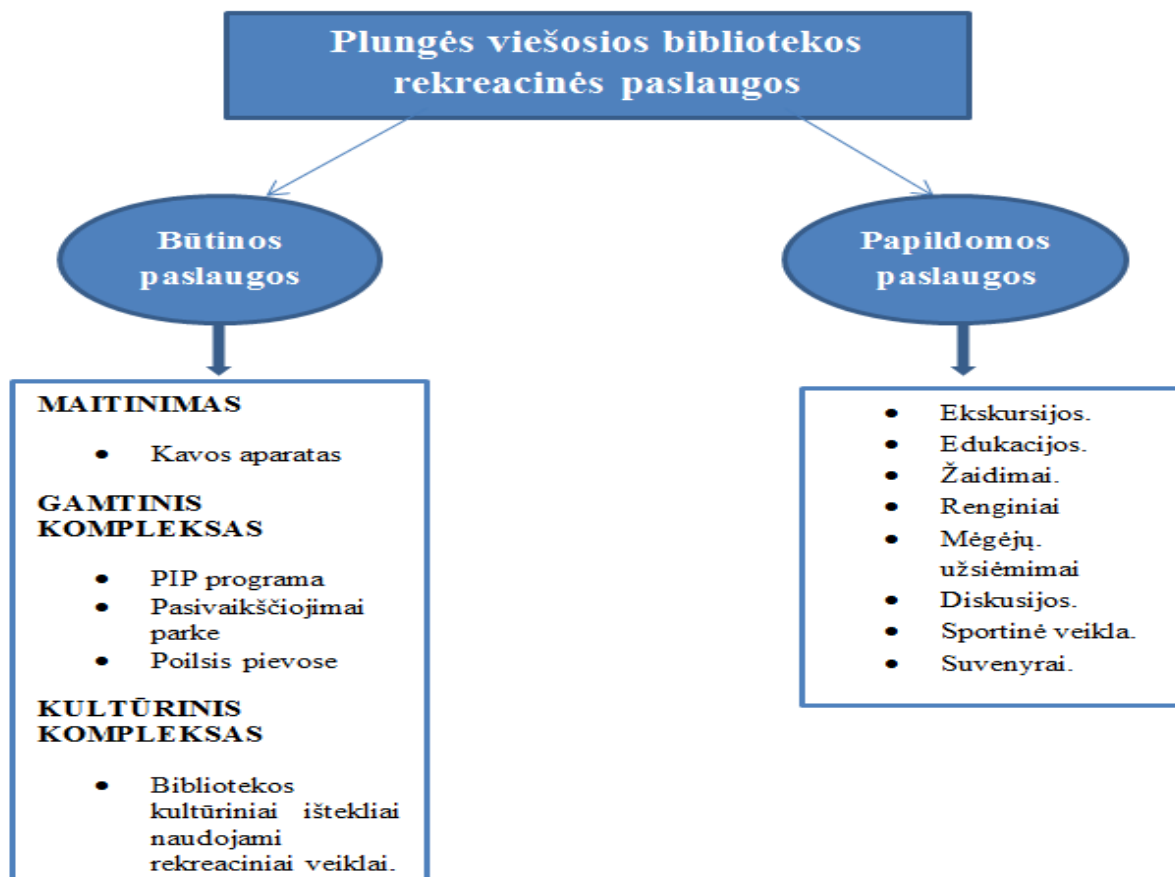
2015-2017 m. Plungės viešosios bibliotekos strateginiame veiklos plane (kuris teikiamas Plungės rajono savivaldybės administracijai ir prijungiamas prie bendro savivaldybės strateginio plano), rasta bibliotekos **misija**: „Plungės rajono savivaldybės viešoji biblioteka – moderni biblioteka, aktyviai dalyvaujanti žinių visuomenės kūrimo procese, bendruomenės nariams suteikianti lygias galimybes naudotis informacijos resursais bei tenkinanti jų informacijos, švietimo, laisvalaikio, kultūros ir mokymosi visą gyvenimą poreikius; **didelį dėmesį skirianti kultūros paveldo išsaugojimui**. *Deja, pastebėta, kad biblioteka neturi savo atskiro strateginio plano (misijos, vizijos ir uždavinių). Sunku nusakyti bibliotekos prioritetus ir ateities viziją.*

Dokumentuose traktuojama išnaudojant ypatingą supančią erdvę 2015 m. įstaiga įgyvendino projektą „*Plungės Išmanusis Parkas*“ (toliau PIP). Šiuo projektu sukurta virtuali edukacinė-pažintinė programa (internetinė svetainė www.plungesparkas.lt), kuri pritaikyta mobiliems telefonams ir planšetiniams kompiuteriams. Programa suteikia galimybę aplankyti Plungės parko tris virtualius turus - *gyvūnijos, augalijos ir kultūrinių objektų*. Turai išskirti ranka pieštais logotipais (žr. priedas 12). Pabrėžiama, kad pirmą kartą sukurtas *virtualus Plungės parko žemėlapis*, žymintis svarbiausius parko objektus (sužymėti 87 objektai).

Veiklos ataskaitose (2016-2017 m.) traktuojama, kad PIP projektas yra **nuolat tobulinimas**. Patobulinimas: sukurti papildomi QR kodai prie svarbiausių parko objektų, kurie įmontuoti, menamai, į 17 a. akmenys; įsigyta 10 vnt. 360 laipsnių nuotraukų, kuriuose pavaizduota žymiausi parko objektai, taip atsiranda virtualios realybės akiniai ir virtualusis turas PIP

svetainėje; įsigyti plašetiniai kompiuteriai, išmanieji telefonai; 3D hologramos pristatančios kultūros paveldo objektą. Deja pastebėta, kad nėra projektinės veiklos tarptautiniuose projektuose, kurie galėtų atnešti didžiulę naudą rekreacinių paslaugų plėtroje.

Remiantis teorinės darbo dalyje rekreacinių paslaugų skirstymą pateiktas paslaugas 2 paveiksle būtų galima suskirstyti. Plungės viešojoje bibliotekoje teikiamos : *būtinės ir papildomos rekreacinės paslaugos*. Dauguma jų - *papildomos rekreacinės paslaugos*: ekskursijos, orientaciniai žaidimai, virtualusis turas, įvairūs žaidimai, pramogos, mėgėjų užsiėmimai, bendravimas, sportas ir suvenyrų išsigijimas. *Būtina paslauga* yra tik viena – maitinimas. Tačiau projektą „PIP“ (kuris apibūdinimas aukščiau šiame skyrelyje) imant kaip vieną bendrą paslaugą ir neišskiriant į mažytes papildomas paslaugas, būtų galima priskirti prie būtinųjų : *gamtinio ir kultūrinio komplekso*. Kai ir minėta anksčiau PIP projektas pristato gyvūnija, augmenija ir kultūrinius objektus.

2. pav. Plungės viešosios bibliotekos rekreacinės paslaugos

Sudaryta autorių, remiantis Gecevičius (2006) ir Gruskienė ir Ivanavičiūtė (2008)

Apibendrinant matyti, kad Plungės viešoji biblioteka yra puiki vieta rekreacijai ir žmonių laisvalaikiui. Biblioteka įsikūrusi unikalioje aplinkoje, kurioje vysto rekreacines paslaugas. Biblioteka teikia būtinąs ir papildomas rekreacines paslaugas panaudodama ne tik kultūros paveldo objektą, bet ir lauko aplinką. Įgyvendina išskirtinius projektus, kurie suteikia žinių apie Plungės krašto istoriją, parko gyvūniją ir augaliją tiek vietos gyventojams, tiek svečiams iš užsienio ir Lietuvos. Beje, bando aktualizuoti kultūros paveldą per pačias naujausias technologijas (3D hologramos), virtualios realybės turas po parką, QR kodų infrastruktūra parke. Organizuojamos ekskursijos, edukacinės veiklos. Deja, pastebima, kad paslaugos yra

mažai reklamuojamos, apie jas galima sužinoti tik būnant sekėju jų Facebook puslapio paskyroje bei kažkur gilumoje tarp bendrų mokamų paslaugų bibliotekos internetinėje svetainėje arba naršant Plungės turizmo informacijos centro internetinę svetainę ar atvykstant į vietą. Be to nuo 2012 metų nepakitusios ekskursijos : po biblioteką ir parką. Apie edukacines veiklas galima sužinoti tik paskaičius veiklos ataskaitos, atskirai išskirtos jos nėra, apart dar tai, kad pažymėta kaina edukacinių programų prie mokamų paslaugų. Plačiausiai paslaugos apibudinamos veiklų ataskaitose, bet tai nėra viešinimas ar reklama. Pastebėta ir tai, kad biblioteka neturi rekreacinių paslaugų plėtros plano nors viešai skelbiasi, kad biblioteka domisi didelis skaičių turistų ir jie siekia būti naudingi ir patrauklus savo paslaugomis ne tik vietos gyventojams, bet ir svečiams. Taipogi nerasta tarptautinių projektų, kurie gali atnešti nemažas Europos Sąjungos lėšas kuriant rekreacinės paslaugas arba įgyjant žinių, metodų kaip tai daro kitos užsienio bibliotekos.

Tyrimų rezultatų analizė

Respondentų charakteristika. Tyrime dalyvavo 278 respondentai, pateikė atsakymus į 12 anketos klausimų. Tyrime išsiaiškinta kiek respondentų buvo registruoti ar neregistruoti bibliotekos vartotojai. Nustatyta, kad dauguma atsakiusiųjų (77,3 %) buvo registruoti bibliotekos lankytojai. Ištirtas dalyvavusių respondentų amžius. Daugiausia atsakymų sulaukta 41-50 m. amžiaus grupėje 28,1% arba 78 respondentai, mažiausiai atsakymų sulaukta iš 61 m. ir daugiau amžiaus grupės 4,3% arba tik 12 respondentų. Išsiaiškintas respondentų išsilavinimas. Dauguma jų turėjo aukštąjį universitetinį (43,5%) išsilavinimą. Kiti respondentai taip pat buvo pakankamai išsilavinę: aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą turėjo 11,9%, vidurinį – 13,7%; aukštesnįjį/spec. vidurinį – 13,3% ir nebaigtą vidurinį 17,6%. Iš šių domenų galima daryti prielaidą, kad bibliotekos paslaugomis naudojasi aukštesnio išsilavinimo žmonės.

Plungės viešosios bibliotekos paslaugų analizė tiriant vartotojų nuomones. Išsiaiškinta, kad Plungės rajono savivaldybės viešosios bibliotekos vartotojai renkasi daugiausiai teikiamas tradicines paslaugas bibliotekoje. Dauguma vartotojų praleidžia vos pusvalandį savo laiko bibliotekoje. Dauguma bibliotekos paslaugų vartotojai turi aukštesnį arba aukštąjį išsilavinimą bei labiau išsilavinę domisi išskirtinėmis bibliotekos paslaugomis (projektas Plungės išmanusis parkas). Pirmoje vietoje dalyviams biblioteka yra knygų namai, tačiau antroje vietoje Plungės viešąją biblioteka priskyrė kaip patrauklų objektą kultūros pavelde bei kaip vietą kur puikiai galima leisti savo laisvalaikį. Plungės viešosios bibliotekos atmosfera vertinama teigiamai, vietinės bendruomenės nariai ją noriai rodo, pristato savo svečiams, bei reguliariai lanko įvairius renginius ir parodas. 18-30 metų grupėms trūksta įdomių renginių, paslaugų ir užsiėmimų. Dažniausiai gauna informaciją kurios ieško. Daugiausiai bibliotekoje respondentams trūko grožinės literatūros, įdomių mokymų ir lauko aplinkos poilsio sąlygų bei skanios kavos ar kavinės.

Plėtros galimybės inovatyvių rekreacinių paslaugų Plungės viešojoje bibliotekoje ekspertų požiūriu. Interviu atlikti su: Vida Saukaliene, Plungės rajono savivaldybės administracijos, Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus vedėjo pavaduotoja; Žaneta Piepaliene, Plungės rajono savivaldybės administracijos, Strateginio planavimo ir investicijų skyriaus vedėja; Zita Paulauskaite, Plungės rajono savivaldybės viešosios bibliotekos direktorės pavaduotoja; Virginija Liutikaite, Plungės rajono savivaldybės viešosios bibliotekos Informacijos, inovacijų ir mokymo centro vedėja; Sandra Kasmauskienė, Plungės rajono turizmo informacijos centro direktore.

Specialistai aiškino, kad kūrybiniam procesui kuriant inovatyvias rekreacines paslaugas yra svarbiausia idėja, tikėjimas ja, o po to drąsa bei komandos vieningumas ir tik, galų galiausiai, turint visa tai, nėra kliūčių rasti finansinių resursų. Šiam procesui pagrįsti buvo pateiktas

Plungės viešosios bibliotekos įgyvendintas projektas „PIP“. Vadinasi, Plungės viešojoje bibliotekoje yra darbuotojų, kurie turi puikius gebėjimus įgyvendinti inovatyvių rekreacinių paslaugų kūrimo procesą nuo pradžių iki galo. Vienareikšmiškai tiriamieji pasisakė už tai, kad biblioteka yra viena iš svarbiausių įstaigų galinti (privalanti) prisidėti prie visuomenės pokyčių. Be to bibliotekos misija turi vieningai eiti su lyg bendruomenės tikslais, kurioje ji veikia. Taigi viešoji biblioteka savo misija bei veiklos funkcijomis ir ypatumais yra daugialypė socialinė institucija, kuri privalo būti visuomet pasirengusi pokyčiams priklausomai tiek nuo permanentiškai besikeičiančios visuomenės poreikių, tiek nuo pačios įstaigos vidinių galimybių. Išskirti faktoriai sąlygojantys bibliotekos sėkmę/nesėkmę kuriant inovatyvius produktus bei rekreacines paslaugas. **Sėkmę sąlygojantys faktoriai: įvaizdis, žmogiškieji ištekliai ir rinkodara. Nesėkmę sąlygojantys faktoriai: darbuotojų nekompetencija, maži atlyginimai ir menkas projektų tęstinumas.** Be to įvertinant bendrai visų dalyvių pasisakymus buvo nustatyta, kad dirbantys darbuotojai bibliotekoje turi būti be galo kūrybingi, greitai mąstantys, drąsus ir unikalūs ir tai nėra parastas uždavinys organizacijoje. Nustatyta kas yra svarbiausią kuriant patrauklų produktą: **vartotojų poreikių žinojimas, darbuotojų profesionalumas, nuolatinis įstaigos tobulėjimas, veikli komanda ir partnerystė su kitomis įstaigomis.** Išsakyta nuomonė apie dirbančius bibliotekininkus bibliotekoje, kad dauguma jų yra senyvo amžiaus (baigę studijas dar tais laikais kai nebuvo interneto, kompiuterių strategijų ir pn.) dėlto inovacijų imasi lėtai, neturiu motyvacijos vyti nuolat besikeičiančio laikmečio, nors tai turėtų būti viena iš svarbiausių užduočių norint išlaikyti šiuolaikinės bibliotekos įvaizdį. Pateikti puikūs inovatyvių rekreacinių paslaugų pavyzdžiai, tai sako, kad apie galimas naujas paslaugas bibliotekoje ir kad joje yra plėtos galimybių tereikia gerai dirbti.

Atlikus Plungės viešosios bibliotekos rekreacinių paslaugų analizę ir remiantis tyrimų metu gautais rezultatais pateikiama SSGG (SWOT) analizė (žr. 18 lentelė). Šios analizės esmė yra apibendrinti bibliotekos veiklų ir rekreacinių paslaugų situacija – pateikti vidinės aplinkos stiprybes ir silpnybes bei išorinės aplinkos teikiamas galimybes ir keliamas grėsmes.

5 lentelė

Plungės rajono savivaldybės viešosios bibliotekos inovatyvių rekreacinių paslaugų plėtos SSGG (SWOT) analizė

STIPRYBĖS	SILPNYBĖS
<ul style="list-style-type: none"> • Pritaiko lauko aplinka inovatyviom rekreacinėm paslaugom vystyti. • Biblioteka įsikūrus kultūros paveldo objekte. • Biblioteka yra miesto parke (M. Oginskio ansamblis). • Didėjantis lankytojų srautas (kultūros paveldo lankymo interesais). • Kaupiami ir saugomi įvairūs regiono kultūros paveldo dokumentai ir žmonės laisvai jais gali naudotis. • Informacijos pasiekiamumas visiems. • Teikiama kava iš kavos automato. • Rengiami alternatyvus renginiai. • Rengiamos aukšto lygio fotografijų parodos. • Išskirtinis projektas Plungės išmanusis parkas pelnęs ne vieną apdovanojimą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Maži bibliotekos darbuotojų atlyginimai nemotyvuoja darbuotojų geriau dirbti. • Darbuotojų kompetencijos trukumas. • Vangiai registruojasi nauji skaitytojai. • Prastas rekreacinių paslaugų viešinimas. • Nėra pristatyta M. Oginskio laikais buvusi oranžerija. • Prasta parodų salės infrastruktūra. • Nepatraukli internetinė svetainė. • Nėra poilsio zonos nei lauko ar vidaus aplinkoje. • Nevykdomi tarptautiniai projektai. • Trūksta kūrybingų darbuotojų inovatyviom rekreacinėm paslaugom vystyti. • Nekintanti ekskursijų pasiūla. • Nėra rekreacinių paslaugų plėtos plano. • Teikiamos paslaugos nedomina 18-30 m

<ul style="list-style-type: none"> • Teikiami projektai Kultūros tarybai. • Jauki ir išskirtinė bibliotekos aplinka. • Nemokamas internetas bibliotekoje. 	<p>amžiaus grupes.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dauguma projektų reikalauja vis didesnio koofinansavimo, deja, biblioteka papildomų lėšų neturi ir ieškant paramos darbuotojų elgesys nėra efektyvus, drąsus, kartais net motyvuotas. • Nenubrėžti vartotojų poreikių tyrimo atlikimo etapai. • Nėra projektų tęstinumo. • Nėra nemokamo belaidžio interneto ryšio (wi-fi) parke, apriboja projekto PIP .
GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
<ul style="list-style-type: none"> • Biblioteka įsikūrusi kultūrinio paveldo objekte ir parke turi galimybę plėsti rekreacines paslaugas. • Galimi projektai sietini su rekreacijos/ turizmo paslaugomis. • Galimybė kurti rekreacijos traukos centro įvaizdį. • Galimybė viešintis ne tik kaip biblioteka, bet ir kaip kultūros paveldo objektas teikiantis įvairialypes paslaugas. • Teikiant tarptautinius projektus galimybė taikyti užsienio bibliotekos pavyzdžius inovatyvių rekreacinių paslaugų plėtrai/ strateginės partnerystės. • Kurti tarptautinį bibliotekų ir kultūrinių įstaigų tinklą įsikūrusių kultūros paveldo objekte. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gali mažėti pasiūla tinkamų projektų įgyvendinti bibliotekai. • Galimybė mažėti biudžetui. • Didėjanti konkurencija dėl viešojo sektoriaus finansavimo, todėl viešajai bibliotekai reikalingi papildomi argumentai, padedantys gauti savąją lėšų dalį. Dar ne visi politikai gerai suvokia bibliotekų reikšmės, mažinat socialinę atskirtį, įprasminant gyventojų laisvalaikį, organizuojant suaugusiųjų švietimą. • Kultūros ministerijos nustatytos bibliotekų plėtros kryptys nesusijusios su rekreacinių paslaugų plėtra. • Mažėjant žmonių regionuose ypač jaunimo, galimybė nerasti kompetentingų darbuotojų keičiant senuosius. • Įvairios pasaulinės krizės (karai) gali mažinti turistų srautus šalyje, rajone. • Biblioteka įkurta parke tarp senų medžių, įvykus didžiulėms audroms tikimybė - pastato suniokojimas. • Informacinės technologijos pritaikytos rekreacinėm paslaugom greitai sensta, rinkoje atsiranda pažangesnės versijos, todėl ir bibliotekose būtina nuolat atnaujinti įrangą. O tai reikalauja nemažų investicijų.

Sudaryta autorių: remiantis tyrimų rezultatais.

IŠVADOS

Literatūros apžvalgoje ir tyrimų eigoje išsiaiškinta, kad *viešosios bibliotekos misija* neatsiejama nuo bendruomenės, kurioje ji veikia. Viešoji biblioteka privalėtų teikti paslaugas, kurios adekvačios aptarnaujamai bendruomenei. Ji yra ne deklaratyvus, bet realus bendruomenės centras, sudarantis gyventojams galimybę gauti informaciją visais vietos gyvenimo klausimais. Bibliotekos įgyja naujus pavidalus ir tampa vietinės žinijos ir informacijos centrais, lygios prieigos prie informacijos garantais, pilietinio aktyvumo,

socialinės sanglaudos skatintojais, kultūrinio tapatumo ir kūrybinės išraiškos bendruomenių centrais; - viešosios bibliotekos – bendruomenės pokyčių ir aktyvumo produktas. Plungės rajono savivaldybės viešosios biblioteka turi ypatingą erdvę rekreacinei veiklai plėsti. Jos vartotojai yra patenkinti paslaugomis bibliotekoje, bet įstaigą vis dar mato tradiciškame bibliotekų pavidale (knygų namai), panašus požiūris buvo išsakytas ir dirbančių specialistų bibliotekoje, kad Plungės rajono savivaldybės viešosios bibliotekos darbuotojų kaita vyksta lėta, ilgai dirbantys darbuotojai yra pripratę prie senųjų bibliotekos tradicijų ir sunkiai priima naujoves bei neturi motyvacijos tobulintis dėl žemų atlyginimų, nors tuo pačiu tvirtino, kad bibliotekos turi būti modernios, prisitaikančios prie visuomenės poreikių ir aktyviai besikeičiančios. Patvirtinta tai kas buvo apžvelgta mokslinėje literatūroje, kad kuriant inovatyvias rekreacines paslaugas svarbu yra besaikis kūrybiškumas, unikalumas ir nuolatinis darbuotojų ir kompetencijų kėlimas. Projektas „Plungės išmanusis parkas“, kuris sudaro rekreacinių paslaugų paketą Plungės viešojoje bibliotekoje pasirodo yra žinomas vos 60% dalyvavusiems respondentams, kai tuo tarpu kokybiniame tyrime ir ataskaitose šis projektas minimas kaip didžiulis pasisekimas inovatyvių rekreacinių paslaugų plėtroje. Vadinasi reikalingas šio projekto efektyvesnis viešinimas bei tęstinumas. Kokybiniame tyrime dažnai buvo minima, kad didžiausia sėkmė vykdant rekreacinių paslaugų plėtrą yra vartotojų poreikių žinojimas, bet deja, niekur nebuvo rasta apie atliekamus. Pagrindinės problemos: abejojama darbuotojų kompetencija, nemotyvuoti atlyginimai, prastas rekreacinių paslaugų viešinimas, nėra rekreacinių paslaugų plėtros plano, nevykdomi vartotojo elgsenos ir paslaugų poreikių tyrimai.

LITERATŪRA

1. Cainelli, G., Evangelista, R., Savana, H. (2006). *Inovation and economic performance in services: a firm-level analysis*. Cambridge. Journal of economics, 30.
2. *Įsakymas dėl bibliotekų plėtros strateginių krypčių 2016–2022 metams patvirtinimo*. (2017). Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/> [žiūrėta 2017. 11. 30].
3. Jaskonienė D. (2013). *Naujas požiūris į bibliotekų veiklos kokybės matavimą*. Šiandien aktualu-straipsnių rinkinys bibliotekininkams.
4. Jonikaitė A. (2012). *Apskričių viešųjų bibliotekų rekreacinė funkcija Lietuvoje*. Klaipėda.
5. Klaipėdos miesto savivaldybės viešosios bibliotekos internetinė svetainė. Prieiga internetu: <http://www.biblioteka.lt/lt/> [žiūrėta. 2017.12.10].
6. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. 2013 2 (49) Vilnius 2013. - ISSN 1392-1428.
7. Lietuvos Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos internetinė svetainė. Prieiga internetu: <https://www.lnb.lt/> [žiūrėta 2017.12.10].
8. Lietuvos Respublikos Bibliotekų įstatymas. (2004). Vilnius.
9. Melnikas B., Jakūbavičius A., Strazdas R. Inovacijų vadyba. (2000). *Mokomoji knyga*. Vilnius: Technika.
10. *Naujoviškos viešosios bibliotekos gairės*. (2011). Vilnius: TMD partneriai. – ISBN 978-609-95294-0-0.
11. Plungės rajono savivaldybės viešosios bibliotekos internetinė svetainė. Prieiga internetu: www.plunge.rvb.lt. [žiūrėta 2017.09.30].
12. Plungės išmaniojo parko internetinė svetainė. Prieiga internetu: www.plungesparkas.lt. [žiūrėta 2017.11.20.].
13. Pogosian, S., Dzemyda, J. (2012). *Inovacijos versle ir jas lemiantys veiksniai teorine ir politiniu aspektu*. Ekonomika vadyba: aktualijos ir perspektyvos. 2012.1(25).63-76 – ISSN(648-9098).

14. Stripeikis, O., Ramanauskas J. (2011). *Inovacijoms palankios organizacinės kultūros reikšmė*. – ISSN 1822-6760.
15. Vaitkevičiūtė V. 1999. *Tarptautinių žodžių žodynas A-K*. Vilnius: Žodynas, 707 p. ISBN 9986-465-38-9(1).
16. Vitkienė, E. (2002). *Rekreacija: (rekreacijos marketingo tyrimai):monografija*. Klaipėda.

DEVELOPMENT OF INNOVATIVE RECREATIONAL SERVICES IN PLUNGĖ DISTRICT MUNICIPAL PUBLIC LIBRARY

Edgaras Vaškaitis, Gintarė Gurevičiūtė

Klaipėda University Faculty of Health Sciences Department of Recreation and Tourism
edgaras.vaskaitis@gmail.com; gggintaregureviciute@gmail.com

SUMMARY

This article analyzes development of innovative recreational services in Plungė district municipal public library. Scientists highlight, that today's value of enterprise creation is an intangible or technological asset, but the ability constantly renew, develop new products, processes, services and new trends. The constant renewal and innovation of public libraries ensures greater quantity, popularity and competitiveness of the provided services in the modern world of modern technology, but living in this dynamic world is a big challenge for libraries, and implementing all the innovations is often complicated, because, usually, there lack of competent human resources in libraries. In the introduction the work problem is raised, that understanding rapidly introducing innovations in libraries, there is a need to analyze the concept of innovations and recreational services from the experts, and librarians point of view, as well as the attitude of consumers towards the quality of services provided in the municipal public library of Plungė.

First, analyzing the documents and scientific sources, that define libraries functions, innovations and their typology and innovative recreational services in libraries. An overview of documents of development and opportunities in development of innovative recreational services in libraries in Lithuania. Second, received results are analyzed. The obtained data are analyzed using the analytical principles and the SPSS program. The results of the research reveal the real situation and problems such as : poor publicity of services, unattractive web site, no strategic plan. The need innovative and respond quickly to consumer needs is revealed. The difficulties of staff competencies are mentioned. The conclusion are given at the end of the final paper, that the consumer survey showed that they are satisfied with library services, however there is lack of interesting events, trainings for 18-30 age consumers in the library and the competence of the employees are weak.

Key words. Library, innovative recreational services of library, innovations, recreation.